

PEDAGOŠKO GRADIVO

VZORNIK

Kratka vsebina

Maja (45) in njen sin Jan (14) sta se nedavno preselila v majhno neimenovano mesto v Sloveniji. Maja se je zaposlila v bližnji **osnovni šoli**, kamor v zadnji, **deveti razred** hodi tudi Jan. Po koronskem zaprtju osnovnih šol se dijaki končno spet vrnejo v razrede, kar tako za Jana kot tudi za Majo pomeni nov izziv. Jan namreč prvič v živo spozna svoje sošolce, ki jih je prej spremljal le preko Zoom-a. Spozna tudi sošolca Jakoba, ki je poskušal storiti samomor. Maja je kot psihologinja odgovorna za Jakobovo zdravljenje, a se ji pri tem kmalu pridruži še mlada psihologinja Neja. Jan se medtem dodobra spozna s skupino nasilnih sošolcev, ki mu kmalu nadenejo vzdevek "sonček". Jan najde oporo pri skrivnostnemu moškemu Janu, ki ga pripravi na soočenje z lastnimi strahovi. Medtem se Maja zaradi pritiskov okolice vedno bolj zateka k alkoholu.

FILMOGRAFSKI PODATKI

jezik: slovenščina

režija: Nejc Gazvoda | scenarij: Nejc Gazvoda, Tomislav Zajec

direktor fotografije: Jan Šuster | montažer: Andrej Avanzo | avtorica glasbe: Janja Lončar

igrajo: France Mandič, Mojca Funkl, Jure Henigman, Vesna Pernarčič, Klara Kuk, Marina Redžepović, Luka Cimprič, Matej Puc, Marko Engelman, Mirjam Korbar, Maša Žilavec, Alenka Kraigher

producenta: Aleš Pavlin, Andrej Štritof (Perfo Production) - distribucija Fivia

O AVTORJIH

NEJC GAZVODA, režiser in scenarist

Nejc Gazvoda je slovenski pisatelj, filmski in gledališki režiser ter scenarist, rojen leta 1985 v Novem mestu. Že kot gimnazijec je leta 2004 opozoril na svoj pisateljski talent, saj je bila njegova zbirka kratkih zgodb Vevericam nič ne uide nominirana za literarni prvenec, zanj pa je leta 2005 prejel literarno nagrado Dnevnikova fabula in leta 2006 še zlato ptico. V naslednjih letih je izdal tri romane Camera obscura (2006), Sanjajo tisti, ki preveč spijo (2008), V petek so sporočili, da bo v nedeljo konec sveta (2009) in zbirko kratkih zgodb Fasunga (2008). Njegova prva uprizorjena drama (v režiji Janeza Lapajneteta) je bila Gugalnica (2007), ki jo je napisal še kot študent.

Diplomiral je iz filmske in televizijske režije na AGRFT v Ljubljani; za diplomsko televizijsko dramo Merica sreče je prejel študentsko Prešernovo nagrado. Kot scenarist in režiser je podpisal celovečerna filma Izlet (2011) in Dvojina (2013). Izlet je prejel številna posebna priznanja na mednarodnih festivalih, osvojil tudi pet nagrad Vesna na Festivalu slovenskega filma in veliko nagrado žirije na filmskem festivalu Nashville ter bil slovenski kandidat za nagrado Oskar. Kot soscenarist je Gazvoda sodeloval pri filmu Osebna prtljaga Janeza Lapajneteta in pri filmu Razredni sovražnik Roka Bička. (fotografija: Boštjan Pucelj)

TOMISLAV ZAJEC, scenarist

Tomislav Zajec (Zagreb, 1972) je zaposlen kot docent na Akademiji dramske umetnosti v Zagrebu, kjer je predstojnik Oddelka za dramaturgijo. Doslej je objavil tri zbirke poezije in napisal več dramskih besedil. Nazadnje je bila pri nas uprizorjena njegova drama Gospa Dalloway v Drama SNG v Ljubljani.

Skupaj z Daliborjem Mataničem se je podpisal pod scenarij za Mataničev celovečerni film Mama asfalta (2010), ki je leta 2009 prejel nagrado za najboljši scenarij na mednarodnem filmskem festivalu v Solunu. Poleg tega je za svoje literarno in dramaturško delo prejel tudi številne druge nagrade in priznanja. Film Morali bi sprehoditi psa, katerega scenarij je nastal po motivih istoimenske drame v režiji Filipa Peruzovića, je premiero doživel na Puljskem filmskem festivalu leta 2014. (fotografija: Sanjin Strukić)

TEME ZA POGOVOR

1. MEDVRSTNIŠKO NASILJE

Medvrstniško nasilje se lahko pojavi v različnih oblikah, od verbalnega nadlegovanja do fizičnega nasilja. Žrtve lahko trpijo zaradi poniževanja, izključevanja, groženj, zbadanja, žalitev in drugih oblik nadlegovanja. Posledice med vrstniškega nasilja lahko vključujejo depresijo, anksioznost, socialno izolacijo, težave s šolskim uspehom in težave pri razvoju zdravih odnosov z drugimi. Po nekaterih ocenah naj bi se s tovrstnim nasiljem srečalo več kot polovica mladih.

Medvrstniško nasilje ni omejeno samo na šolsko okolje, saj se lahko pojavlja tudi v virtualnem svetu, preko socialnih medijev in drugih spletnih platform. To dodatno otežuje preprečevanje in reševanje tovrstnih situacij, saj se lahko žrtve počutijo nemočne in same.

Da bi se zmanjšalo število primerov med vrstniškega nasilja med mladimi, je pomembno, da se vzpostavijo učinkoviti preventivni ukrepi, kot so ozaveščanje o posledicah nasilnega vedenja, spodbujanje pozitivnega in spoštljivega odnosa med vrstniki, učenje socialnih veščin in razvijanje samozavesti ter krepitev vlog staršev in učiteljev pri prepoznavanju in reševanju tovrstnih situacij. Pomembno je tudi, da se zagotovijo ustrezne podporne storitve za žrtve med vrstniškega nasilja in da se ustrezno kaznuje tiste, ki se kršijo pravila in povzročajo škodo drugim.

- Ali ste že kdaj doživeli medvrstniško nasilje?
- Kaj bi storili, če bi videli, da se nekdo drug sooča z medvrstniškim nasiljem?
- Kako lahko pomagate pri preprečevanju medvrstniškega nasilja v vaši šoli?
- Kaj spodbuja k zdravim odnosom med vrstniki?
- Kako lahko različne oblike medvrstniškega nasilja vplivajo na zdravje in dobro počutje posameznika?
- Kaj bi storili, če bi sami soočili z medvrstniškim nasiljem? Na koga bi se obrnili?
- Kakšne posledice ima lahko medvrstniško nasilje na žrtve?
- Ali so nekatere oblike nasilja bolj škodljive kot druge?
- Kaj menite, da lahko starši in učitelji storijo za preprečevanje medvrstniškega nasilja?
- Kaj bi naredili, če bi se znašli v podobni situaciji kot Jan? Bi se sošolcem postavili po robu, ali bi raje poiskali pomoč?
- Menite, da učitelji opazijo medvrstniško nasilje?
- Opišite svoje občutke, ki ste jih doživljali ob gledanju nasilja nad Janom in Jakobom.

2. VZORNIK

Vzorniki so posamezniki, ki vplivajo na naše vedenje, razmišljanje in občutke. Med vzornike lahko štejemo starše, sorodnike, učitelje, športnike, umetnike, znanstvenike in druge odrasle, ki imajo pozitivne lastnosti in vrednote, h katerim bi radi težili tudi sami.

Vzorniki so pomembni zato, ker lahko otrokom in mladostnikom pomagajo, da razvijejo pozitivno samopodobo in samospoštovanje, učijo pa nas lahko tudi, kako se spoprijeti z izzivi in stresom. Pozitivni vzorniki lahko pomagajo otrokom razviti pozitivne vrednote, kot so empatija, sočutje in spoštovanje drugih, ob enem pa lahko spodbujajo njihovo željo po učenju in rasti.

NALOGA: Podobno kot učenci v filmu, tudi sami pripravite kratek zapis o svojem vzorniku, v katerem odgovorite na nekaj ključnih vprašanj:

- Kdo je vaš vzornik in zakaj?
- Katera pozitivna lastnost vašega vzornika vam je najbolj všeč?
- Kako lahko vaš vzornik vpliva na vaše življenje?
- Kako lahko sami postanete vzornik drugim ljudem?
- Kaj lahko naredite, če odkrijete, da je vaš vzornik naredil nekaj narobe?
- Kako lahko prepoznamo, kateri vzorniki so pozitivni in kateri so negativni?
- Kako se lahko naučite pozitivnih lastnosti in vrednot od svojih vzornikov?
- Ali menite, da so vzorniki pomembni za naše življenje in zakaj?
- Kako lahko vzorniki pomagajo pri reševanju problemov in soočanju z izzivi v življenju?
- Kako se lahko naučimo izbirati pozitivne vloge vzornikov in se izogibati negativnim vlogam?

3. DEPRESIJA IN OSTALE MOTNJE MED MLADOSTNIKI

V času pandemije koronavirusa smo bili priča porastu števila posameznikov, ki se spopadajo s težavami v duševnem zdravju. Številni strokovnjaki in raziskovalci so ugotovili, da se je število primerov depresije med otroki v tem obdobju povečalo. Otroci so se soočili s številnimi izzivi, kot so prekinjena rutina in izolacija, omejenim socialnim življenjem, težavami z učenjem na daljavo in s stresnimi dogodki, ki so povezani z boleznimi, z izgubami v družini in z neurejenimi družinskimi odnosi.

Otroci, ki se spopadajo z depresijo, se lahko srečujejo s simptomi kot so izguba zanimanja za dejavnosti, v katerih so nekoč uživali, izolacija od prijateljev in družine, težave s spanjem in pomanjkanje energije. Čeprav so simptomi depresije pri otrocih podobni tistim pri odraslih, so lahko pri otrocih težko prepoznavni, saj otroci pogosto ne znajo izraziti svojih občutkov na enak način kot odrasli.

Dr. Marija Anderluh, dr. med., spec. otr. in mlad. psih. je v raziskavi Nacionalnega inštituta za javno zdravje z naslovom Vpliv epidemije covid-19 na duševno zdravje izpostavila:

»V letu 2020 je bilo samo na Pediatrični kliniki v Ljubljani zdravljenih za skoraj 50 % več mladostnikov po poskusu samomora in 50% več otrok in mladostnikov z motnjo hranjenja kot v letu pred tem. V prvih treh mesecih letošnjega leta število urgentno obravnavanih še naprej narašča. Žal je bila dostopnost do strokovnjakov s področja duševnega zdravja v Sloveniji že pred tem povečanjem nezadostna, s čakalnimi dobami za otroške psihiatre in klinične

psihologe daljše od šestih mesecev, pogosto celo eno leto ali več. Sedaj pa so se razmere še poslabšale.«

IZTOČNICE ZA POGOVOR

- Kaj je depresija in kako se lahko manifestira pri mladostnikih?
- Kaj so lahko vzroki depresije?
- Kako lahko prepoznamo, če ima nekdo, ki ga poznamo, depresijo?
- Kako lahko pomagamo znancu, prijatelju ali družinskemu članu, ki se spopada z depresijo?
- Kako lahko spodbujamo pozitivno samopodobo pri samemu sebi in pri vrstnikih?
- Ali poznate koga, ki se je spopadel z depresijo?
- Ali menite, da je depresija pri otrocih tabu tema? Zakaj/ja in zakaj ne?
- Kako lahko spodbujamo pozitiven odnos do duševnega zdravja in odprto komunikacijo med vrstniki?
- Kako lahko šola in učitelji prispevajo k izboljšanju duševnega zdravja otrok?
- Kaj lahko storimo, da se izognemo stigmatizaciji in diskriminaciji otrok, ki se spopadajo z duševnimi težavami, vključno z depresijo?
- Kaj lahko otroci storijo, če opazijo, da se njihov prijatelj ali vrstnik spopada z depresijo? Kako lahko pomagajo in jih podprejo?
- Kako lahko učitelji spodbujajo pozitiven odnos do duševnega zdravja in pomembnosti skrbi zanj med učenci?
- Se vam zdi, da ste tudi sami občutili posledice popolnega zaprtja javnega življenja in ali jih občutite še zdaj?
- Zakaj mislite, da Jakob ni želel, da bi drugi izvedeli za njegov poskus samomora?
- Kaj je po vaše označeval vzdevek sonček? Ali tudi sami poznate primere podobnih sramotilnih vzdevkov?

VZORNIK

PEDAGOŠKO GRADIVO, 2023

www.fivia.si | www.perfo.si